

การศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม :
กรณีศึกษาตำบลบางโหลง จังหวัดสมุทรปราการ
The Business Ethics Sale Online in Buddhist and Muslim: A Case
Study of Bangchalong Sub-District, Samutprakarn Province

¹ลลิตา ศรีจัมรูน ²ณัฏฐิรี ศรีดี ³ประเวศ อินทองปาน

¹Lalimada Srichamroon ²Naddhira Sridee ³Praves Intongpan

¹²คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹²Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³Faculty of Humanities, Kasetsart University

¹Corresponding Author's Email: lalimada.noey@gmail.com

Received October 29, 2023; Revised May 30, 2024; Accepted: May 31, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการขายออนไลน์ในสถานการณ์ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ในพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาอิสลาม 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม : กรณีศึกษาตำบลบางโหลง จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการขายออนไลน์ในสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การนำเอาระบบอินเทอร์เน็ตมาเป็นสื่อกลางในการรวบรวมสินค้าของผู้ซื้อและผู้ขายไว้ในแพลตฟอร์ม เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อซื้อขาย เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ซื้ออย่างรวดเร็ว และยังสามารถเปรียบเทียบราคาและการบริการจากร้านค้าต่าง ๆ ได้เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจซื้อ 2) การศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ในพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาอิสลาม พบว่า การประกอบธุรกิจในทางพุทธศาสนาเถรวาทเน้นไปที่หลักแห่งสัมมาอาชีวะ ซึ่งสัมมาอาชีวะ หรือการเลี้ยงชีพที่ถูกต้องนั้น คือ การทำงานที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น และเป็นการฝึกความประพฤติของผู้ทำงานให้ยึดถือความดีงามเป็นหลัก ทางศาสนาอิสลามการประกอบธุรกิจเน้นที่ ความซื่อสัตย์ เพราะเป็นตัวแปรสำคัญสู่ความสำเร็จในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะการทำธุรกิจเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ซื้อ 3) การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม : กรณีศึกษาตำบลบางโหลง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีความสอดคล้องกันในด้านความซื่อสัตย์ เพราะความซื่อสัตย์เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้ตนเอง ด้านความแตกต่าง คือ การขายสินค้าของชาวมุสลิมมีการกำหนดคุณสมบัติการซื้อขายอย่างชัดเจน คือ 1) สินค้าชัดเจน ระบุรายละเอียดของสินค้าอย่างครบถ้วน 2) ราคาสินค้าชัดเจน 3) การเสนอขายและการสนองรับ 4) เป็นกรรมสิทธิ์ครอบครอง มีอำนาจในสินค้า

คำสำคัญ : การขายออนไลน์; จริยธรรมทางธุรกิจ; ชาวพุทธ; ชาวมุสลิม

Abstract

This Research Article has the Objective. 1) To Study Online Selling Concepts in the Current Situation. 2) To Study Business Ethics in Online Sales in Theravada Buddhism and Islam. 3) The Business Ethics Sale Online in Buddhist and Muslim: A Case Study of Bangchalong Sub-District, Samutprakarn Province. This research employed the documentary research methodology and in-depth interviews. It was found that 1) The Concept of Online Selling in the Current Situation is The Application of Internet Media in Conducting Business. It Uses the Internet as a Medium for Collecting the Products of Buyers and Sellers on a Website. Or Platform. To Facilitate Trading contacts, it is a Quick Response to the Needs of Buyers. You can also Compare Prices and Services from Various Stores to Help Make Purchasing Decisions. 2) A Study of Business Ethics in Online Sales in Theravada Buddhism and Islam. It was Found that Business Operations in Theravada Buddhism Focus on Principles of Professional Conduct. That is, Working Without Harming Others to Train the Behavior of Those Who Work to Adhere to Goodness as the Main Principle Islamic Business Operations Focus on Honesty Because it is an Important Variable for Success in Every Matter, Especially in Doing Business, it Creates Credibility with Buyers. 3) A Comparative Study of the Online Sales Business Ethics of Buddhists and Muslims: A Case Study of Bangchalong Sub-District, Samutprakarn Province. It was Found the There was Consistency in Terms of Honesty. Because Honesty Creates Credibility for Yourself. The Difference is That When Selling Products to Muslims, The Qualifications for Selling are Clearly Specified: 1) The Product is Clear, Indicating Complete Details of the Product. 2) The Product Price is Clear. 3) Offering and Accepting 4) It is Ownership, Possession, and Authority over Goods.

Keyword: Online Sales; Business Ethics; Buddhist; Muslims

บทนำ

กระแสการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโซเชียลดำเนินธุรกิจและดำเนินธุรกรรมในเกือบทุกด้านจนนำมาสู่การเปลี่ยนโลก เปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันอย่างก้าวกระโดด มีผลให้การดำเนินธุรกิจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Networking Sites) จำนวนมาก โทรศัพท์มือถือนอกจากจะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้สื่อสารพูดคุยด้วยระบบเสียงธรรมดาแบบที่ผ่านๆ มา กลับแปรสภาพเป็นเครื่องรับส่งข้อมูลข่าวสาร การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านภาพและเสียงที่มีมิติหลากหลายสีสันให้ตื่นตื้นและน่าติดตามมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเสมือนเป็นเครื่องย่อบระบบสังคมให้ใกล้ชิดและระบบตลาดให้มีขนาดเล็กลง ส่งผลให้คนในสังคมจริงก้าวเข้าสู่สังคมเสมือนในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล

โดยไร้ข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลาหรือเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา สื่อสังคมออนไลน์เป็นกลไกที่ทำให้ระบบการตลาดกระชับพื้นที่ ทำให้ผู้ซื้อ (ลูกค้า) และผู้ขาย (พ่อค้าแม่ค้า) สามารถขายสินค้าหรือบริการตรงต่อกันผ่านระบบบนโลกโซเชียลหรือออนไลน์โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้ต้นทุนของสินค้าถูกลง ทำให้มีโอกาสเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคา และสร้างผลกำไร จึงดึงดูดให้ผู้ขายรายใหม่เข้าสู่ตลาดการค้าในสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ไร้ทิศทาง โดยไม่จำกัดว่าร้านค้าจะต้องมีร้านจริงทางกายภาพ แต่สามารถทำกิจกรรมค้าผ่านร้านค้าออนไลน์ได้อย่างสะดวก

จริยธรรมในธุรกิจ หรือ Business Ethics เป็นการนำหลักจริยธรรมทั่วไปมาใช้กับธุรกิจ จริยธรรมในธุรกิจไม่ใช่เป็นจริยธรรมที่แตกต่างไปจากจริยธรรมทั่วไป อะไรก็ตามที่สังคมถือว่าไม่ถูกต้อง เช่น การทุจริต ธุรกิจก็ต้องถือว่าไม่ถูกต้องเช่นกัน (จินตนา บุญบังการ, 2558) ฉะนั้น คุณค่าของจริยธรรมทางธุรกิจและความพึงพอใจของลูกค้ามีความสัมพันธ์กัน องค์การที่มีจริยธรรมในการดำเนินงานสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นในสายตาผู้บริโภคและช่วยลดต้นทุน จริยธรรมทางธุรกิจยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ (हरररररर रररररर, 2559)

พุทธศาสนาเถรวาท การทำอาชีพของมนุษย์ทุกคนย่อมมีความหวังในการประกอบอาชีพ แต่การประกอบ อาชีพที่จะทำให้ประสบผลสำร็จนั้น จะต้องมืหลักสัรมาอาชีพะ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนา ที่ประชาชนทั่วไป บางส่วนก็ประกอบอาชีพไม่สุจริต เช่นอาชีพค้าขายอาวุธ ค้าขายเนื้อสัตว์ อาชีพค้าขายสุรายาเมา อาชีพค้าขายยาพิษ เป็นต้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 177 หน้า 295, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) บุคคลไม่ควรค้าสิ่งเหล่านี้ เมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ก็สามารถนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นสอนให้คนเป็นคน ดี เว้นความชั่วทั้งปวง ศาสนาจึงเป็นประหนึ่งว่า เป็นประทีปส่องโลกให้สว่างไสว ด้วยความรู้ แฉง และยังสอนให้มนุษย์รู้จักสัรคคี มีความยุติธรรมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่อิจฉาริษยาพยาบาทต่อกัน การปฏิบัติตาม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นการปลูกฝังให้คนเป็นคนดีและประกอบอาชีพสุจริต ทาง พระพุทธศาสนาเรียกว่า สัรมาอาชีพะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2543) คือ การเลี้ยงชีพชอบ ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมดีงาม เว้นจากการเลี้ยง ชีวิตในทางที่ผิด เช่นการโกงเขา หลอกลวงเขา

ศาสนาอิสลามได้ให้หลักการที่เกี่ยวข้องกับการการค้าขายไว้อย่างครบครันและเหมาะสม หลักการบางอย่างเป็นหลักพื้นฐานในภาพรวมบางอย่างอาจจะเป็นหลักการที่ให้รายละเอียดที่ชัดเจน ตรงจุดและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องด้วยธรรมชาติของการทำธุรกิจที่อาจนำมาซึ่งความทุจริต และเอาไรต์เอาเปรียบได้ง่าย อิสลามจึงย้าให้นักธุรกิจมุสลิมทำธุรกิจด้วยความเหมาะสมยุติธรรมและอย่างมีจริยธรรม การซื้อขาย เป็นสิ่งที่ได้รับการอนุมัติ ตามหลักการศาสนาอิสลามมีหลักฐานปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอ่าน ดังนี้ “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่ากินทรัพย์สินของพวกเจ้าในระหว่างพวกเจ้า โดยมีขอบนอกจากมันจะเป็นการค้าขาย ที่เกิดจากความพอใจ ในหมู่พวกเจ้า” (ซูเราะห์ อัล นิสาอ อายะฮ์ที่ 29, สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย, มปป.) และข้อความอีกว่า “อัลลอฮ์นั้น ทรงอนุมัติการค้าขายและทรงห้ามการเอาดอกเบีย” (ซูเราะห์ อัล นิสาอ อายะฮ์ที่ 29, สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย, มปป.) ศาสนาอิสลามจึงได้กำหนดคุณสมบัติของการซื้อขาย คือ ๑. สินค้า

ชัดเจน ๒. ราคาสินค้าต้องชัดเจน ๓. การเสนอขายและการสนองรับ ๔. เป็นกรรมสิทธิ์ ครอบครอง มีอำนาจในสินค้า หากการซื้อขายไม่ตรงตามคุณสมบัติที่กล่าวมา การชื้อขายนั้นถือว่าเป็นโมฆะ

จากหลักการที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมปัจจุบันการดำเนินธุรกิจขายสินค้า ได้เพิ่มการจำหน่ายเป็นการขายออนไลน์ ที่เน้นความสะดวก รวดเร็ว และลดต้นทุน ทำให้คนหันมาขายออนไลน์มากขึ้น จึงทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงเพื่อให้ได้กำไร และผลประโยชน์ของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้คุณธรรมจริยธรรมขาดหายไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม : กรณีศึกษาตำบลบางโฉลง จังหวัดสมุทรปราการ ในประเด็นการนำหลักจริยธรรมทางธุรกิจมาใช้ในการขายออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการขายออนไลน์ในสถานการณ์ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ตามหลักพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาอิสลาม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม : กรณีศึกษาตำบลบางโฉลง จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม: กรณีศึกษาตำบลบางโฉลง จังหวัดสมุทรปราการ” การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และแบบสัมภาษณ์ (Indebt Interview) โดยมุ่งศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม : กรณีศึกษาตำบลบางโฉลง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตัวอย่างคำถาม ตัวอย่างสัมภาษณ์ ที่ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของปัญหาและประเด็นที่ต้องการทราบจากแหล่งข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมข้อมูลเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ชาวพุทธกับชาวมุสลิม

ขั้นตอนที่ 3 ลงพื้นที่ตำบลบางโฉลง จังหวัดสมุทรปราการ สัมภาษณ์ผู้เผยแพร่ศาสนา จำนวน 6 คน ผู้ขายออนไลน์ จำนวน 6 คน ผู้ชื้อออนไลน์ จำนวน 6 คน วันที่ 2 สิงหาคม 2566

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูล จากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยม หนังสือ เว็บไซต์ เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจากหอสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การจัดการสานเสวนา

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ จากการศึกษ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 แนวคิดการขายออนไลน์ในสถานการณ์ปัจจุบัน สรุปได้ว่า การขายออนไลน์เป็นการประยุกต์สื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการดำเนินธุรกิจการค้าที่นิยมกันมากในปัจจุบัน ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าออนไลน์มีสะดวกมากเพราะเป็นการนำเอาระบบอินเทอร์เน็ตมาเป็นสื่อกลางในการ

รวบรวมสินค้าของผู้ซื้อและผู้ขายไว้ในเว็บไซต์เดียวกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อซื้อขาย ทำให้การค้นหาข้อมูลเป็นเรื่องที่ง่ายและสามารถจำกัดขอบเขตข้อมูลให้ตรงตามความต้องการมากยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งนี้เป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้ออย่างรวดเร็ว เพราะเป็นการเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งการมีร้านค้าเพิ่มขึ้นมีประโยชน์ต่อผู้ซื้อเพราะผู้ซื้อสามารถเปรียบเทียบราคา และค้นหาร้านค้าที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งช่องทางการจัดจำหน่ายที่นิยมใช้ในปัจจุบัน เช่น Facebook, IG, TikTok, Shopee, Lazada เป็นต้น ซึ่งเพียงแค่มีโทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก และอินเทอร์เน็ต สามารถสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์ได้ ซึ่งง่ายและสะดวกเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความเสี่ยง คือความน่าเชื่อถือที่ผู้ขายต้องสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ซื้อมั่นใจในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ซึ่งที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการขายออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจริยธรรมของผู้ขายที่มีต่อการขาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 จริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ในพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาอิสลาม สรุปได้ว่า พุทธจริยธรรมนั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งท่านผู้รู้มีพระพุทธานุญาตเป็นต้นได้ทรงวางไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด เพราะพุทธจริยธรรมเป็นเรื่องที่ว่าด้วยอุดมคติของชีวิตหรือความดีอันสูงสุดระดับของพุทธจริยธรรม มี 3 ระดับด้วยกันคือ พุทธจริยธรรมระดับต้น เป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หลักธรรม คือ เบญจศีล เบญจธรรม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 109 หน้า 348, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พุทธจริยธรรมระดับกลาง เป็นไปเพื่อขัดเกลาดนเองให้มีคุณธรรมสูงขึ้นหลักธรรม คือ ศีล ๘ หรือ กุศลกรรมบถ ๑๐ พุทธจริยธรรมระดับสูง เป็นไปเพื่อพัฒนาตนสู่ความเป็นอิสระชน หลักธรรม คือ มรรค ๘ การประกอบธุรกิจทางพระพุทธศาสนานั้น เน้นไปที่ หลักแห่งสัมมาอาชีวะ ซึ่งสัมมาอาชีวะ หรือ การเลี้ยงชีพที่ถูกต้องนั้น คือการทำงานที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น และในขณะเดียวกัน เป็นการฝึกหัดขัดเกลากุศลกรรมบถของผู้ทำงานให้ยึดถือความดีงามเป็นหลัก เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนต่อไป การที่พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่าสัมมาอาชีวะ “ย่อมบริบูรณ์แก่บุคคลผู้ละวชิจุจริต ๔ อย่าง และกายทุจริต ๓ อย่าง” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 108 หน้า 630, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือการแปลงกุศลกรรม ๑๐ อันหมายถึงหลักความดี ๑๐ อย่างออกมาสู่ภาคปฏิบัติในทุกกิจกรรมของการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ รวมถึงการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของชีวิต กุศลกรรมบถหรือทางแห่งความดีนั้น การขายสินค้าออนไลน์ เป็นการประกอบสัมมาอาชีวะประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ เป็นการนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดซื้อขายที่ง่าย และสะดวกมากขึ้น เรียกอีกชื่อว่า การตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) เข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจซื้อ เพียงแค่มีโทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต ก็สามารถกดสั่งซื้อสินค้าได้ทันที สินค้ามาส่งถึงหน้า โดยลูกค้าไม่ต้องออกไปซื้อถึงร้านค้า ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค การเปิดธุรกิจขายออนไลน์ มีทั้งธุรกิจออนไลน์ทั้งรายใหญ่และรายย่อย หรือพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ ถือว่าเป็นโอกาสครั้งสำคัญในการปรับตัวเข้าสู่โลกออนไลน์อย่างเต็มตัว ในขณะที่ผู้บริโภคมีทางเลือกที่หลากหลายมีโอกาสเปรียบเทียบราคา คุณภาพ และการให้บริการ ธุรกิจออนไลน์สามารถตอบโจทย์ผู้บริโภคได้ก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ

จริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวมุสลิม พบว่า จริยธรรม หมายถึง ความเคยชินของจิตใจ ซึ่งความเคยชินนั้นเองก่อให้เกิดการกระทำอันง่ายดายออกมาจากจิตวิญญาณ โดยไม่ต้องรั้งรอหรือใคร่ครวญอีกต่อไป เป็นการกระทำ หรือความประพฤติดีอันเป็นสาเหตุทำให้ผู้กระทำได้รับคำสรรเสริญเยินยอ ดังนั้น ทุกความประพฤติที่ดีงามจึงเรียกว่า จริยธรรม ในแง่ของอิสลามถือว่า จริยธรรมหรือ, ซะรีอะฮ์ ในภาษาอาหรับ เป็นกฎเกณฑ์ที่พระเจ้าเป็นเจ้า ประทานแก่มนุษย์ให้มนุษย์ปฏิบัติเพื่อมนุษย์จะได้มีความสุข ฉะนั้น ซะรีอะฮ์ จึงกว้างจนรวมหมดทั้งกฎเกณฑ์ความประพฤติปฏิบัติต่อมนุษย์จะต้องปฏิบัติมิใช่เป็นเพียงแค่ควรปฏิบัติ แต่อิสลามถือว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องปฏิบัติและมีความรับผิดชอบในการปฏิบัตินั้น คือ หากประพฤติผิดทางจริยธรรมแล้วก็มีใช้เพียงแต่สำนึกเสียใจในการทำผิดนั้น แต่อิสลามถือว่าเขาจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นในวันปรโลก คือวันแห่งการตัดสินด้วย

การปฏิบัติที่เป็นจริงได้ต้องเกิดเรื่องนั้นขึ้นภายในจิตใจก่อน ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซุนนะห์ ของท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) ที่ท่านถือเป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์ยิ่งในเรื่องนี้ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นได้ ก็ขึ้นอยู่กับความสมดุล ระหว่างการผลิตและความต้องการ ในการบริโภค ถ้าหากว่าอย่างใดอย่างหนึ่งน้อยเกินไป หรือมากเกินไป เราไม่สามารถสร้างความมั่นคง และยั่งยืนในเศรษฐกิจ แต่เรายึดตามแนวทางของศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) แล้วเราจะสัมผัสได้ถึงความสำเร็จ และสามารถยืนอยู่บนความดี และพอเพียงได้อย่างแน่นอน ดังวจนะของท่านนบี มุฮัมมัด (ซ.ล.) ที่ว่า “อาชีพที่ประเสริฐที่สุด คือ การค้าที่ซื่อสัตย์ และการทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง” (ซูเราะห์ อัล นิสาอ์ อายะฮ์ที่ 29, สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย, มปป.) เห็นได้ว่า ท่านรสุลุลลอฮ์ เน้นที่การพึ่งตนเองก่อน และความซื่อสัตย์ตรงไป ตรงมา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่งเสริมให้เริ่มต้นที่ตัวเราเองก่อน นับหนึ่งที่ตัวเรา ถ้ามีก็ใช้หลักพึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามมาตรฐานของคนเรานั้นมีความแตกต่างกันพอสมควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะของแต่ละบุคคล แต่ละครอบครัว ความต้องการ และความหวังที่แตกต่างกัน แต่ถ้าเรายึดหลักตามแนวทางของศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ท่านส่งเสริมให้เรายึดทางสายกลางเป็นหลักการดำเนินการ

ความซื่อสัตย์คือตัวแปรสำคัญสู่ความสำเร็จในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะการทำธุรกิจโดยที่ผู้บริโภคจะเชื่อใจเรา เพื่อนคนทำงานก็จะไว้วางใจเรา ผู้ลงทุนกับเราก็คงสบายใจและสามารถลงทุนร่วมกันอีกในธุรกิจครั้งต่อไป อาจจะมีคนมาค้านว่า คนรวยประสบความสำเร็จจากการโกง ไม่ซื่อสัตย์ เอาเปรียบคนอื่น ทำให้รวยเร็ว แต่คนรวยจากการโกงผู้อื่นเขาอาจรวยได้ไม่นาน และอาจไม่สุขสบาย เพราะต้องระแวงตัวเองอยู่ตลอดเวลา กลัวจะมีคนอื่นมาแก้แค้นหรือมาโกงคืน และเงินที่ได้จากการโกง เอาเปรียบผู้อื่นนั้นเป็นเงินฮารอม เงินต้องห้าม จึงไม่มีความบารอภัยความจำเริญในสิ่งที่ได้ นั่นด้วย อิสลามห้ามการโกง การเอาเปรียบ ห้ามการทุจริตในทุกรูปแบบของการดำเนินธุรกิจ และสิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือ อัลลอฮ์จะไม่ทรงช่วยเหลือพวกนักธุรกิจเมื่อไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน การซื้อขายสินค้าออนไลน์อยู่ในจำพวกของการซื้อสินค้าที่ไม่มีสินค้าจับต้องได้ตรงหน้า เป็นเพียงภาพให้ดูในอินเทอร์เน็ตและบรรยายคุณลักษณะของสินค้านั้น ๆ ให้เท่านั้น ซึ่งการซื้อขายสินค้าเช่นนี้มีเงื่อนไขว่า จะต้องบอกลักษณะสินค้าให้ละเอียดทั้งสี ขนาดสินค้า รูปแบบรุ่น หรือ ยี่ห้อต่าง ๆ เป็นต้น และถ้าหากสินค้านั้นได้ไม่ตรงตามที่ตกลงกันสามารถคืนสินค้านั้นได้ และอีกเงื่อนไขที่สำคัญในการซื้อขาย

สินค้าออนไลน์คือ ผู้ขายต้องมีสินค้าครอบครองไว้หรือเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น ๆ อิสลามไม่อนุญาตให้ขายสินค้าที่ผู้ขายไม่ได้เป็นเจ้าของหรือไม่ได้เป็นตัวแทนจำหน่ายของผู้ถือกรรมสิทธิ์นั้น เช่น เราเปิดเพจในเฟสบุ๊คหรือเปิดเว็บไซต์เพื่อขายสินค้าโดยที่เราไม่มีสินค้าหรือสต็อกสินค้านั้นอยู่ แต่เรารู้จักร้านขายสินค้านั้น มีเครดิตกับเจ้าของร้าน เราสามารถรับสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงกว่าคนอื่น เมื่อมีคนสั่งสินค้านั้น เราก็ไปสั่งสินค้าต่อที่ร้านนั้นแล้วมาขายให้อีกทีโดยคิดค่าส่งและบวกค่าแรงไปอีกที การทำธุรกรรมเช่นนี้ถือว่าเป็นที่ต้องห้ามในอิสลาม มุสลิมไม่สามารถกระทำได้ เพราะขาดหนึ่งในเงื่อนไขการซื้อขายคือ เราไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สินค้านั้น เราจะขายสินค้าที่ไม่ใช่ของเราให้คนอื่นไม่ได้ แต่หากมีการแจ้งให้ลูกค้าทราบว่าเราไม่มีสินค้าเหล่านั้น เราไม่ได้สต็อกไม่มีหน้าร้าน แต่เราสามารถไปหามาให้ได้ เราเป็นนายหน้าจัดหาสินค้าให้ลูกค้าได้ แบบนี้ถือว่าเป็นที่อนุญาตในอิสลาม และมันเป็นรูปแบบหนึ่งของการซื้อขายล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น ลูกค้ามาติดต่ออยากได้สินค้าหนึ่ง บอกลักษณะสี ขนาด รูปแบบและยี่ห้ออื่น ๆ ซึ่งสินค้าเหล่านั้นเราสามารถหามาได้และตกลงเรื่องราคากับวันส่งของเรียบร้อย รับเงินและทำสัญญากัน (มุฮัมมัด อัซรอฟ อัลอาซิม อาบาติยม, อศ1415) เมื่อถึงวันที่กำหนด เราหาสินค้าและส่งให้เรียบร้อยตรงตามรายละเอียดที่ตกลงกัน การทำธุรกรรมเช่นนี้ถือเป็นที่ยอมรับในอิสลาม เพราะมีองค์ประกอบและเงื่อนไขต่าง ๆ ของการซื้อขายล่วงหน้าอย่างครบถ้วน ถ้าเราไม่สามารถจัดหาสินค้าได้หรือสินค้าเกิดการเสียหายก่อนวันส่งสินค้า เราต้องรับผิดชอบทุกอย่างให้ลูกค้า คืนเงินให้ทุกครบถ้วน เว้นแต่ความเสียหายเกิดจากภัยพิบัติที่ไม่ใช่

วัตถุประสงค์ที่ 3 เปรียบเทียบจริยธรรมทางธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม : กรณีศึกษาตำบลบางโฉลง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การทำธุรกิจ ความซื่อสัตย์คือตัวแปรสำคัญสู่ความสำเร็จในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะการทำธุรกิจโดยที่ผู้บริโภคจะเชื่อใจเรา เพื่อนคนทำงานก็จะไว้วางใจเรา ผู้ลงทุนกับเราก็จะสบายใจและสามารถลงทุนร่วมกันอีกในธุรกิจครั้งต่อไป อาจจะมีคนมาค้านว่า คนรวยประสบความสำเร็จจากการโกง ไม่ซื่อสัตย์ เอาเปรียบคนอื่น ทำให้รวยเร็ว แต่คนรวยจากการโกงผู้อื่นเขาอาจรวยได้ไม่นาน และอาจไม่สุขสบาย เพราะต้องระแวงตัวเองอยู่ตลอดเวลากลัวจะมีคนอื่นมาแค้นแค้นหรือมาโกงคืน และเงินที่ได้จากการโกง เอาเปรียบผู้อื่นนั้นเป็นเงินฮารอมเงินต้องห้าม จึงไม่มีความบารอภัยความจำเริญในสิ่งที่ได้นั้นด้วย ()

อิสลามห้ามการโกง การเอาเปรียบ ห้ามการทุจริตในทุกรูปแบบของการดำเนินธุรกิจ และสิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือ อัลลอฮ์จะไม่ทรงช่วยเหลือพวกนักธุรกิจเมื่อไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน จากประเด็นเปรียบเทียบจริยธรรมตามคัมภีร์ทางศาสนาของพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม พบว่า ในประเด็นที่เหมือนกันทั้งสองศาสนามองว่าการจะทำธุรกิจนั้น ต้องมีความบริสุทธิ์ คือประกอบธุรกิจที่ขาวสะอาด และต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน (มุฮัมมัด อัซรอฟ อัลอาซิม อาบาติยม, อศ1415).

ส่วนในประเด็นที่ต่างกันนั้น พระพุทธศาสนา ได้จัดจริยธรรมไว้ ๓ ระดับ ตามภาวะของผู้นำไปปฏิบัติ ส่วนศาสนาอิสลามเน้นหลัก ๓ หลักที่พระเจ้าทรงบัญญัติไว้ การประกอบธุรกิจในทางพระพุทธศาสนานั้น เน้นไปที่หลักแห่งสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ในส่วนของศาสนาอิสลาม การซื้อขายสินค้าออนไลน์ ผู้ขายต้องมีสินค้าครอบครองไว้หรือเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น ๆ อิสลามไม่อนุญาตให้ขายสินค้าที่ผู้ขายไม่ได้เป็นเจ้าของหรือไม่ได้เป็นตัวแทนจำหน่ายของผู้ถือกรรมสิทธิ์นั้น จากการเปรียบเทียบจริยธรรมในการประกอบธุรกิจออนไลน์ระหว่างพระพุทธศาสนา

กับศาสนาอิสลาม พบว่า ในประเด็นการขายสินค้าออนไลน์ความเหมือนกันคือการเน้นความสุจริตระหว่างกัน ส่วนในประเด็นที่ต่างกันนั้น อิสลามไม่สนับสนุนธุรกิจออนไลน์

จากการลงพื้นที่สอบถามข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หลักจริยธรรมทางศาสนาช่วยให้การค้าขายไม่มีการเอาเปรียบ ไม่มีการฉ้อโกง ไม่มีการโกหกหรือต้มตุ๋น ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายไม่ต้องกังวลถึงการถูกฉ้อโกงหรือหลอกลวง ทำให้การค้าขายเป็นไปตามหลักศาสนา คือ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ฉ้อโกง หรือจงใจปกปิดความจริง ทำให้ผู้ซื้อกับผู้ขาย มีความเชื่อมั่นต่อกันหลักคำสอนมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้ขายออนไลน์ เพราะการค้าขายถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตหลักคำสอนของผู้ขายออนไลน์ที่มีความจำเป็น คือ ความซื่อสัตย์ ความซื่อตรงต่อผู้ซื้อ และต่อตนเอง จะทำให้การค้าขายของตนเองเจริญรุ่งเรือง เช่น การชั่งกิโล การทำสินค้าให้มีคุณภาพ เชื่อว่าพระเจ้าจะอวยพรมีส่วนเกี่ยวข้องกัน เพราะหลักคำสอนเป็นที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ผู้ขายจึงมีพฤติกรรมที่เชื่อมั่นในหลักคำสอนทำให้การค้าขายเป็นไปตามหลักศาสนา หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ความมีเมตตา คือมีเมตตาต่อตนเอง และผู้อื่น

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 การประกอบธุรกิจนั้น ผู้บริโภคมีทางเลือกที่หลากหลายมีโอกาสเปรียบเทียบราคา คุณภาพ และการให้บริการ ธุรกิจออนไลน์สามารถตอบโจทย์ผู้บริโภคได้ก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนารี ฉัตรพิสุทธิ์ (2560) ที่ว่าหลักในการประกอบธุรกิจการประกอบธุรกิจเป็นอาชีพที่มีบทบาทมากในการพัฒนา ประเทศ นักธุรกิจต้องจรรยาบรรณต่ออาชีพ ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมอาชีพและ สร้างให้เกิดการยอมรับบทบาทของตนให้เกิดขึ้นในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ปัจจุบันนักธุรกิจและ องค์กรต่าง ๆ ให้ความสนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมตลอดจนความรับผิดชอบต่อ สังคมเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมจะทำให้ธุรกิจ หรือองค์กรมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น แต่ทั้งสองสิ่งนี้ก็มิได้มีผลดีต่อธุรกิจเช่นกัน คือเป็นการสร้างภาพพจน์ อันจะส่งผลให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อยอดขายขององค์กรด้วย จริยธรรมไม่ใช่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ หากแต่เป็นคุณค่า และหลักเกณฑ์ทางศีลธรรม หรือคุณธรรมที่เกิดจากจิตสำนึกภายใน จริยธรรมธุรกิจจึงเป็น คนละสิ่งกับกฎหมายธุรกิจ ดังนั้นจริยธรรมธุรกิจจึงมีลักษณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการตระหนัก รู้ภายในของตนเอง คือปัจเจกบุคคลรับรู้และพัฒนาตนเองโดยหน้าที่ ไม่ต้องมีผู้อื่นมาบังคับให้ กระทำ คือรู้หน้าที่ของตนว่าควรกระทำอะไร อย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม โดยไม่มีสิ่งใดหรือใคร มาบังคับ เป็นการตัดสินใจกระทำอย่างมีอิสระภายในตนเอง หลักจริยธรรมจึงเป็นหลักแห่งการรู้ ในตนเอง ภายในจิตสำนึกของบุคคลที่จะรู้คุณ รู้โทษในการกระทำ รู้ว่าถ้าทำสิ่งใดแล้วเกิดโทษ ภัยแก่ตนเองแล้วก็ย่อมเกิดโทษภัยแก่ผู้อื่นเขาย่อมไม่ทำสิ่งนั้นลงไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 การประกอบธุรกิจของอิสลามยึดหลักความเป็นธรรมตามหลักศาสนา สอดคล้องกับ นิพล แสงศรี (2560) ที่ว่าธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน อยู่ภายใต้แนวทางศาสนา อิสลาม (กฎหมายชะรีอะฮ์) โดยแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามที่สำคัญได้แก่ อัลกุรอาน (Al-Quran) อัซซุน นะฮ์ (Al-Sunnah) อัลอิญญ์ติฮาด (Al-Ijtihad) และ อัลกีياس (Al-Qiyas) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน ส่วนใหญ่จะยึดถือแนวทางปฏิบัติของ

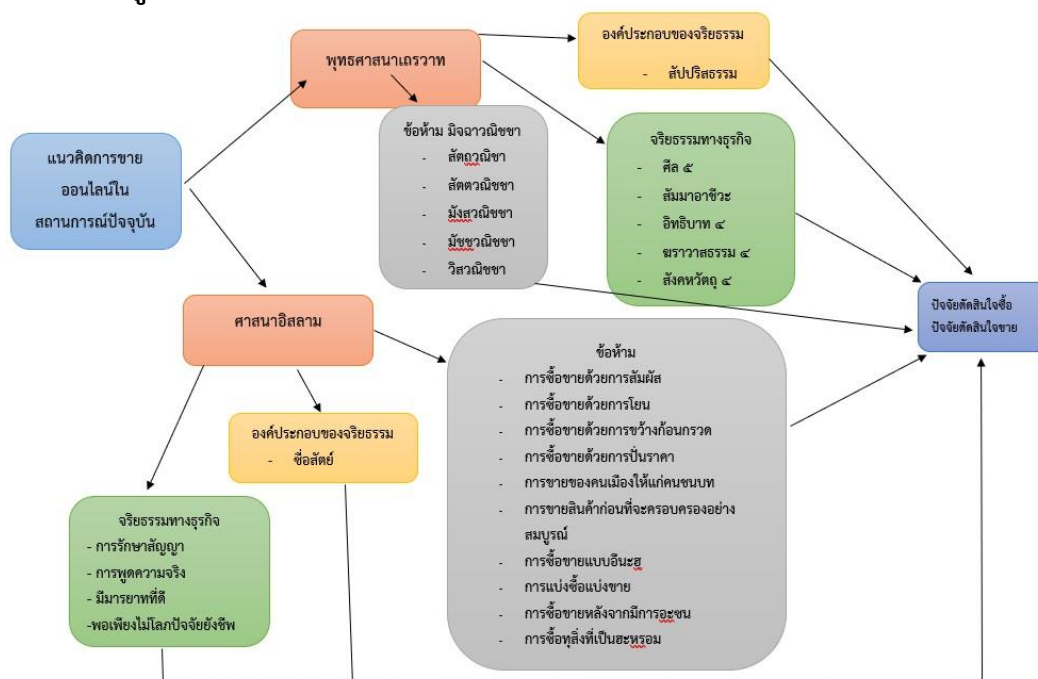

สำนัก นิติศาสตร์อิสลามฟิฮียะฮ์ซึ่งทำให้การทำธุรกิจและลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน แตกต่างจากการทำธุรกิจ และลงทุนทั่วไปในหลายประการ เพราะมีข้อห้าม ได้แก่ ดอกเบี้ย (Al-Riba) ความเสี่ยง (AlKhatar) การพนัน (Al-Qimar) ความฉ้อฉล (Al-Gharar) และการประกอบธุรกิจหรือการลงทุนที่ศาสนาห้าม (Haram Bussiness) ขณะที่การประกอบธุรกิจกับมุสลิมในอาเซียนสามารถกระทำได้หลายช่องทาง เช่น การซื้อขายด้วยเงินสด การซื้อขายด้วยการผ่อนชำระ และการเช่าซื้อ เช่นเดียวกับการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น มุชาระกะฮ์ มุฎอเราะบะฮ์และมูรอบะหะฮ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 การประกอบธุรกิจการขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม มีหลักธรรมในการขายที่สอดคล้องกัน คือ มีหลักจริยธรรมในการประกอบอาชีพเพื่อนำเข้ามาช่วยในการดำเนินงานเพื่อเป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง และเกิดปัญหาในการซื้อขายน้อยที่สุด ซึ่งจริยธรรม นั้นคือ ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องและเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อให้การประกอบอาชีพดำเนินไปอย่างถูกต้อง และสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลพร ศรีจันทเพชร ได้ศึกษา “จริยธรรมทางธุรกิจกับบรรษัทภิบาล” พบว่า การดำเนินธุรกิจให้สามารถเติบโตอย่างยั่งยืน จะต้องยึดมั่นต่อจริยธรรมทางธุรกิจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย สาเหตุหลักส่วนใหญ่ของพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมมักเกิดจากการแข่งขันของธุรกิจที่มีความรุนแรงมากขึ้นจนทำให้ผู้บริหารพยายามทำให้องค์กรของตนเป็นที่สนใจของนักลงทุนโดยใช้วิธีการที่ผิด จริยธรรม การปลูกฝังจริยธรรมให้อยู่คู่ กับการดำเนินธุรกิจน่าจะเป็นมาตรการ ที่จะช่วยลดปัญหาทางจริยธรรมและ ช่วยให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน (ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2552)

องค์ความรู้ใหม่

พระพุทธศาสนาได้มีข้อห้ามในการประกอบอาชีพต้องห้าม 5 ประการ คือ 1) ค้าขายศาสตราวุธ หมายถึง การค้าขายเครื่องประหารต่าง ๆ 2) ค้าขายสัตว์ หมายถึง ค้าขายมนุษย์ ขายคนโดยบังคับ ใช้งานทำงานเยี่ยงทาส 3) ค้าขายเนื้อสัตว์ หมายถึง การเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เพื่อขายให้เขาเอาเนื้อเป็นอาหาร 4) ค้าขายของมีนเมา หมายถึง การค้าขายสิ่งเสพติด ทำให้มีมีนเมาต่าง ๆ เช่น สุรา เบียร์ ไวน์ กระแช่ 5) ค้าขายยาพิษ หมายถึง การค้าขายวัตถุที่มีพิษต่าง ๆ เช่น ยาพิษ

ทางศาสนาอิสลามกล่าวว่า การซื้อขายที่ถูกห้ามและถือว่าไม่ถูกต้อง (เป็นโมฆะ) คือ การซื้อขายต่อไปนี้ 1) การซื้อขายด้วยการสัมผัสและจับต้อง (มุลามะชะฮะฮ) เช่น ผู้ขายกล่าวแก่ผู้ซื้อว่า ผ้าผืนใดที่ท่านได้จับต้อง มันก็จะเป็นของท่านด้วยราคา 100 บาท การซื้อขายประเภทนี้ถือว่าเป็นโมฆะเพราะมีความไม่ชัดเจนและเสี่ยงต่อความเสียหาย (แฝงอยู่) 2) การซื้อขายด้วยการโยน (มุนาบาชะฮะฮ) เช่นผู้ซื้อกล่าวแก่ผู้ขายว่า ผ้าผืนใดที่ท่านโยนมาให้ฉัน มันก็จะเป็นของฉันด้วยราคาเท่านี้เท่านี้ การซื้อขายประเภทนี้ถือว่าเป็นโมฆะ เพราะมีความไม่ชัดเจนและเสี่ยงต่อความเสียหาย (แฝงอยู่) 3) การซื้อขายด้วยการขว้างก้อนกรวด (ฮะศอต) เช่นผู้ขายกล่าวว่า ท่านจงขว้างด้วยก้อนกรวดนี้ ถ้ามันตกลงบนสินค้าชิ้นใด สินค้าชิ้นนั้นก็จะเป็นของท่านด้วยราคาเท่านี้เท่านี้ การซื้อขายประเภทนี้ถือว่าเป็นโมฆะเพราะมีความไม่ชัดเจนและเสี่ยงต่อความเสียหาย (แฝงอยู่) 4) การซื้อขายด้วยการปั่นราคา (นะญูซ) คือ การขึ้นราคาสินค้า (การประมูล) โดยผู้ที่ไม่ประสงค์จะซื้อสินค้า การซื้อขายประเภทนี้ถือว่าต้องห้ามเช่นกัน เพราะจะทำให้ผู้ซื้อคนอื่น ๆ ได้รับความเสียหาย (จากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้า) และเป็นการฉ้อโกงพวกเขา 5) การขายของคนเมืองให้แก่คนชนบท (บัยอฺฮาฏีรี ลี บาดีน) คือ การที่นายหน้า (ซึ่งเป็นชาวเมืองรับสินค้ามาจากชาวชนบท แล้ว) ขายสินค้านั้นด้วยราคาที่สูงกว่าราคารายวัน การขายประเภทนี้ถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการสร้างความเสียหายแก่ผู้ซื้อและสร้างความลำบากแก่พวกเขา แต่ถ้าหากคนชนบทมาหานายหน้าเอง แล้วขอให้นายหน้าช่วยขายหรือซื้อสินค้าให้แก่เขา ถือว่าไม่เป็นไร 6) การขายสินค้าก่อนที่จะครอบครองอย่างสมบูรณ์ ถือว่าไม่อนุญาต เพราะมันจะนำไปสู่การโต้เถียง ทะเลาะวิวาท และยกเลิกการซื้อขาย โดยเฉพาะเมื่อผู้ขายเห็นว่าผู้ซื้อจะได้กำไรจากสินค้านั้น 7) การซื้อขายแบบอินะฮะฮ คือ การขายสินค้าหนึ่ง ด้วยการร่นเวลาการจ่ายค่าสินค้าไว้ระยะหนึ่ง (ขายแบบสินเชื่อก่อน) แล้วผู้ขายก็ซื้อสินค้านั้นคืนกลับจากผู้ซื้อด้วยราคาที่ต่ำกว่าด้วยเงินสด ดังนั้นจึงกลายเป็นการซื้อขายสองครั้งให้การตกลงซื้อขายเดียว ซึ่งการซื้อขายประเภทนี้ถือว่าเป็นที่ต้องห้ามและเป็นโมฆะ เพราะมันจะนำไปสู่ริبا แต่ถ้าหากซื้อกลับหลังจากได้รับเงินค่าสินค้าเรียบร้อยแล้ว หรือหลังจากที่สภาพของสินค้าได้เปลี่ยนไปแล้ว หรือซื้อจากคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้าจากตนถือว่าเป็นที่อนุญาต 8) การแย่งซื้อแย่งขาย (ซื้อขายตัดหน้ากัน) เช่น การที่บุคคลหนึ่งซื้อสินค้าหนึ่งด้วยราคา 10 บาท และก่อนการซื้อขายจะสมบูรณ์ก็มีอีกคนหนึ่งมาบอกว่า ฉันจะขายสินค้าเหมือนกันนั้นแก่ท่านด้วยราคาเพียง 9 บาท หรือน้อยกว่าที่ท่านซื้อ การซื้อก็เช่นกัน ตัวอย่างเช่น บุคคลหนึ่งกล่าวแก่ผู้ที่ยขายสินค้าหนึ่งด้วยราคา 10 บาทว่า ฉันจะซื้อจากท่านด้วยราคา 15 บาท เพื่อที่จะให้เขายกเลิกการขายให้กับคนแรก และขายให้กับเขาแทน การซื้อขายแบบนี้ถือว่าหะรอม(ต้องห้าม) เพราะมันทำให้เกิดผลเสียหายแก่บรรดามุสลิม และสร้างความโกรธแค้นระหว่างกัน 9) การซื้อขายหลังจากมีการอะซานครั้งที่สองเพื่อละหมาดวันศุกร์สำหรับคนที่ต้องละหมาดวันศุกร์ ถือว่าเป็นการซื้อขายที่ต้องห้าม(หะรอม) และไม่ถูกต้อง เช่นเดียวกับการทำข้อตกลงอื่น ๆ (เช่นการเช่า-จ้าง จำนำ จำนอง เป็นต้น) 10) การซื้อทุกสิ่งที่เป็นสิ่งหะรอม เช่น เหล้า สุกร เจริ้ว หรือสิ่งที่

นำไปสู่สิ่งต้องห้าม เช่น อุปกรณ์การบันเทิงต่าง ๆ (เช่น กีตาร์ ฉาบ ฉิ่ง เป็นต้น) ถือว่าการซื้อและการขายสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องห้ามและหะรอม ซึ่งชาวพุทธและชาวมุสลิมส่วนใหญ่จะเน้นการซื้อขายที่ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

บทสรุป

การขายออนไลน์ของชาวพุทธกับชาวมุสลิม ต้องประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ไม่เอาเปรียบเปรียบผู้อื่น ไม่โกหก ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ทางพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องคือ สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ การทำอาชีพที่สุจริต ทั้งนี้การขายห้ามทำผิดข้อห้ามที่ทางศาสนากำหนดไว้ ส่วนความสอดคล้องกันนั้นคือเรื่องของความซื่อสัตย์ เพราะเป็นการเริ่มต้นในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กันตนเอง การขายสินค้าออนไลน์ไม่สามารถจับต้องสินค้าได้ ไม่ได้เจอกับผู้ขายทำให้ผู้ซื้อเกิดความไม่มั่นใจในการที่ตัดสินใจซื้อ ฉะนั้นผู้ขายจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือทั้งตนเอง และสินค้าที่นำมาขาย โดยนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการประกอบธุรกิจเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง และสำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้ขายออนไลน์ควรนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไปประยุกต์ใช้กับการขายสินค้าออนไลน์ อีกทั้งผู้ขายควรที่จะนำหลักอิทธิบาท 4 คือ หนทางนำไปสู่ความสำเร็จในการขายออนไลน์ ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ฉันทะ คือ ความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการที่ผู้ขายได้นำเสนอขาย ไม่เปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นให้เกิดความอิจฉา จนทำให้ตนเองเดือดร้อน (2) วิริยะ คือ ความเพียรในนำเสนอขายสินค้าให้กับผู้ซื้อ แม้จะมีคู่แข่งชันมาก แต่ผู้ขายยังมีความเพียรในการค้นหาวิธีในการนำเสนอให้ผู้ซื้อสนใจและเกิดการตัดสินใจซื้อ (3) จิตตะ คือ ความคิด มีความคิดที่ตั้งใจที่ขายสินค้านี้อย่างถูกต้อง ยุติธรรม (4) วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง เมื่อเกิดปัญหาผู้ขายไม่ควรใจร้อนที่จะแก้ไขปัญห แต่ควรที่จะใจเย็น มองหาเหตุผลของปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนในการแก้ปัญหา นอกจากนี้สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการขายออนไลน์ คือ ความซื่อสัตย์ ทั้งชาวพุทธและชาวมุสลิม ควรที่จะนำมาปฏิบัติ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) เปรียบเทียบหลักสัมมาอาชีวะกับปัญหาการขายสินค้าออนไลน์ในพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
- 2) เปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่องสุจริตในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ในการทำธุรกิจออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา บุญบังการ. (2558). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพล แสงศรี. (2560). “ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน”. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 11(2), หน้า 75.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย. (มปป.). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน*. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์.
- พัฒน์นรี ฉัตรพิสุทธิ์. (2560). “พุทธจริยธรรมสำหรับผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์”. *วารสารมจร. การพัฒนาสังคม*. 2(1), หน้า 86-96.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มุฮัมมัด อัซรอฟ อัลอาซิม อาบาดียม. (อศ1415). *เอานิลมะบูด ซาเราะฮ์สุนันอาบีดาอุดม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เบรุต: ดารุล กุดุบ อิลมียะฮ.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2552). “จริยธรรมทางธุรกิจกับบรรษัทภิบาล”. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 32(123), หน้า 1.
- หรรษมน เพ็งหมาน. (2559). “จริยธรรมทางธุรกิจเพื่อความยั่งยืนของธุรกิจค้าปลีก”. *Veridian E-Journal, Silpakorn Universit ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*. 9(1), หน้า 815-828.